

Nr 473.

Av fröken **Wellin**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 196, angående vissa avlöningsanslag under riksstatens fjärde huvudtitel m. m.

Kungl. Maj:ts proposition nr 196 angående vissa avlöningsanslag under riksstatens fjärde huvudtitel m. m. upptager bland annat stat för arméns sjuksköterskekår. Enligt denna stat skulle arméns sjuksköterskekår utgöras av 39 sjuksköterskor.

Emellertid har arméförvaltningen i sin underdåniga framställning den 31 augusti 1927 angående lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1928—1929 hemställt, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen att besluta, att vid arméns sjuksköterskekår skola efter genomförd härordning, i stället för vad genom 1925 års riksdagsbeslut blivit bestämt, finnas 43 ordinarie sjuksköterskor.

Arméförvaltningens hemställan i ärendet fogas såsom bilaga till denna motion.

Därest riksdagen skulle bifalla Kungl. Maj:ts proposition, i vad denna avser arméns sjuksköterskekår, måste några av de truppförband, vid vilka arméförvaltningen ansett sjuksköterska erforderlig, bliva utan sådan. Kungl. Maj:t anger icke, vid vilka truppförband Kungl. Maj:t i motsats till arméförvaltningen anser sjuksköterska överflödig. Någon ledning för riksdagens bedömande av behovet vid ena eller andra truppförbandet finnes icke i den kungl. propositionen. Man har därvid nog ingenting annat att hålla sig till, än vad arméförvaltningen anfört rörande behovet av sjuksköterskor, och att Kungl. Maj:t beskurit det av arméförvaltningen föreslagna antalet. Emellertid lär man måhända kunna finna någon hållpunkt för bedömandet härav i vad 1925 års härordningsbeslut innehåller i fråga om organisationen av arméns sjuksköterskekår.

Angående denna organisation lär arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, ändock att denna har det yttersta ansvaret för arméns hälso- och sjukvård, icke hava beretts tillfälle att yttra sig. Av detta härordningsbeslut framgår, att sjuksköterskorna skulle placeras till tjänstgöring vid respektive truppförband, förlagda till sådana orter, där garnisonssjukhus icke finnes, men att sjuksköterskor icke ansåges vara erforderliga vid truppförband, förlagda till sådana orter, där garnisonssjukhus finnes, enär dessa truppförband borde kunna genom garnisonssjukhusens försorg erhålla sitt behov av sjuksköterskor. Det nämnes i detta beslut Stockholm, Karlsborg och Boden. Beträffande denna fråga hänvisar jag till statsverkspro-

positionen till 1927 års riksdag, 4 huvudtiteln, sid. 40 samt arméförvaltningens ovannämnda framställning. Att ordna någon slags ambulande verksamhet för garnisonssjukhusens sjuksköterskor måste, som arméförvaltningen framhåller, vara fullständigt uteslutet. Dessa sjuksköterskor äro helt visst fullt upptagna av sitt arbete vid respektive sjukhus, där antalet sjuksköterskor dessutom äro mindre än vid civila sjukhus av motsvarande storlek och arbetsuppgifter. Även för mig står det fullt klart, att truppförbanden icke kunna avvara sjuksköterska av den anledning, att det finns garnisonssjukhus å orten.

Det synes mig således, som man utan betänkande kunde giva den för arméns hälso- och sjukvård ansvariga myndigheten rätt i vad densamma uttalat i berörda avseende. Den, som har någon erfarenhet utav, vad det betyder för en sjuk att få god vård och veta med sig att under sin sjukdom vara föremål för ständig och sakkunnig uppmärksamhet, borde väl knappast kunna göra någon invändning mot arméförvaltningens strävan att bereda dem, som sjuka under den militära tjänstgöringen så god vård som möjligt. Icke utan fog torde man kunna påstå, att det antal sjuksköterskor, som arméförvaltningen begär, är ett minimiantal, vilket arméförvaltningen även själv framhållit.

Jag kan icke underlåta att i detta sammanhang erinra om den överläggning, som den 30 mars 1927 föregick andra kammarens beslut i anledning av herrar Olssons i Mellerud och Karlssons i Vätö motion nr 277 angående läkarvården vid de militära förlägningsplatserna. Läser man denna debatt, lär man icke komma till annan uppfattning, än att densamma giver tillkänna ett starkt intresse för god sjukvård inom armén, alltså samma intresse, som kommer till synes i arméförvaltningens av mig ovan anförda underdåniga framställning. Tänker jag vidare på det förhållandet, att den nuvarande chefen för försvarsdepartementet efter nådigt bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga för att utreda, vad som kan göras för tryggandet av de värnpliktigas liv och hälsa, så sluter jag därav, att även hos försvarsministern måtte finnas samma intresse för denna viktiga fråga, som kommit till uttryck i arméförvaltningens meromnämnda framställning. Men jag måste också säga, att jag då har svårt att förlika detta försvarsministerns sålunda uttalade intresse med, att försvarsministern i den nu föreliggande propositionen avvisar arméförvaltningens framställning om en synnerligen blygsam utökning av arméns sjuksköterskekår utan att därvid angiva vid vilka truppförband, sjuksköterskor anses vara överflödiga.

För egen del vore jag mest benägen att sätta i fråga, att sjuksköterskekåren utökades till så stort antal, att varje truppförband, som har särskild sjukavdelning om ock av ringa omfattning, finge sin sköterska. Då arméförvaltningen emellertid anser, att sjukvården kan vid vissa truppförband nöjaktigt tillgodoses genom extra sjuksköterskor, har jag icke ansett mig böra ifrågasätta större ökning än den av arméförvaltningen föreslagna.

Jag tillåter mig härvid erinra om, att en del av utökningen av antalet sjuksköterskor, utöver vad som innefattas i 1925 års härordningsbeslut, betingas av de sjuksköterskor, som äro erforderliga för de militärsjukhus, å vilka även civila sjuka vårdas, och att kostnaderna för denna personal till viss del gäldas av resp. landsting (se härom närmare statsverksproposition till 1927 års riksdag, 4 huvudtiteln, sid. 41).

På grund av vad jag nu anfört, hemställer jag, att riksdagen måtte besluta,

dels att vid arméns sjuksköterskekår skola efter genomförd härordning, i stället för vad som genom 1925 års riksdags beslut blivit bestämt, finnas 43 ordinarie sjuksköterskor;

dels ock i beräkningen av avlöningsanslaget upptaga anslaget under nämnda stat till, i stället för av Kungl. Maj:t beräknat belopp 66,210 kronor, 68,790 kronor.

Stockholm den 28 mars 1928.

Bertha Wellin.

I motionens syfte instämma:

C. P. Olsson.

C. O. Johansson.

Christina Ekberg.

Verner Karlsson.

Nelly Thüring.

Otto Järte.

Ingeborg Hegardt.

G. A. Björkman.

Cornelius Olsson.

Oscar Osberg.

Arméförvaltningens skrivelse den 31 aug. 1927 ang. lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1928—1929.

Arméns sjuksköterskekår.

I underdånig skrivelse den 31 augusti 1925 angående lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1926—1927 hemställde arméförvaltningen på anförda skäl, att det antal ordinarie sjuksköterskor, som efter genomförd härordning skulle finnas vid armén, måtte bestämmas till 40.

Arméförvaltningens framställning föranledde icke något förslag till 1926 års riksdag.

I sin underdåniga skrivelse den 31 augusti 1926 rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1927—1928 gjorde arméförvaltningen förnyad framställning i förevarande ämne och hemställde, att det antal sjuksköterskor, som efter genomförd härordning skulle finnas vid armén, måtte bestämmas till 41. Denna framställning föranledde Eders Kungl. Maj:t att föreslå riksdagen, att antalet ordinarie sjuksköterskor måtte ökas med 8 utöver det antal av 31, som angivits i härordningsbeslutet. Eders Kungl. Maj:ts förslag blev av riksdagen bifallet, och nu gällande stat för arméns sjuksköterskekår upptager alltså 39 sjuksköterskor.

Oaktat innevarande års riksdag sålunda medgivit en ökning i antalet ordinarie sjuksköterskor utöver det antal, som angivits i härordningsbeslutet, nödgas arméförvaltningen ånyo göra underdånig framställning om ökning av denna personal.

Arméförvaltningen får då till en början erinra om, vad ämbetsverket i ämnet anført i ovan åberopade underdåniga framställning den 31 augusti 1926 (statsverkspropositionen till 1927 års riksdag, sid. 38 ff.).

Av härordningsbeslutet framginge, att sjuksköterskorna skulle placeras till tjänstgöring vid respektive truppförband, förlagda till sådana orter, där garnisonssjukhus icke finnes, men att sjuksköterskor icke ansågos vara erforderliga vid truppförband, förlagda till sådana orter, där garnisonssjukhus finnes, enär dessa truppförband borde kunna genom garnisonssjukhusens försorg erhålla sitt behov av sjuksköterskor. De vid truppförbanden placerade sjuksköterskorna voro avsedda dels, där så ansåges lämpligt, för att vid sjukvisitationerna biträda vederbörande läkare dels även, och detta i första hand, för att de å truppförbandens sjukavdelningar intagna sjuka skulle bliva tillförsäkrade den vård, varpå de med full rätt kunde göra anspråk.

Efter genomförd härordning komme någon förändring beträffande truppförbandens sjukhus icke att inträffa. Varje truppförband komme liksom hittills att vara utrustat med ett sjukhus eller en sjukavdelning, där vård lämnades åt sådana sjuka, som där lämpligen kunde mottagas och icke på grund av sjukdomens art borde intagas på större sjukvårdsinrättning. Detta gällde jämväl beträffande sådana truppförband, som vore förlagda å orter, där garnisonssjukhus finnes inrättade. Skulle så ordnas, att dessa sistnämnda truppförband icke erhöle egna sjuksköterskor, bleve därmed — och detta gällde som allmän regel — möjligheten att bereda vård åt de sjuka å truppförbandens sjukhus i hög grad vedervägad. Varje sjukdomsfall, som krävde sjukhusvård, om ock endast för några få dagar, måste överlätas till garnisonssjukhusen, varigenom dessas arbete bleve i hög grad betungat, kostnaderna ökade och tjänstgöringsdagarna onödigt tillspillogivna.

Efter att hava redogjort för de grunder, som tillämpats för tilldelande av ordinarie sjuksköterskor, anförde arméförvaltningen vidare.

Att ordna någon slags ambulerande verksamhet för garnisonssjukhusens sjuksköterskor vore i varje fall fullständigt uteslutet. Dessa sjuksköterskor voro fullt upptagna av sitt arbete å respektive sjukhus, där antalet sjuksköterskor dessutom vore färre än vid civila sjukhus av motsvarande storlek och arbetsuppgifter. Lika litet borde av praktiska skäl den anordningen vidtagas, att antalet sjuksköterskor vid garnisonssjukhusen utökades med hänsyn till, att sjukhusen skulle tillhandahålla sjuksköterskor för vissa truppförband. Det läge givetvis närmare till hands och vore mera ändamålsenligt att hålla arméns sjuksköterskekår vid den omfattning, som sjukvården vid respektive truppförband krävde.

Arméförvaltningen anförde vidare, att sedan 1925 års härordning blivit genomförd, kunde en minskning av arméns sjuksköterskekår genomföras. Denna minskning syntes emellertid icke kunna göras så stor som enligt härordningsbeslutet förutsattes. Av en inom sjukvårdsstyrelsen upprättad tablå framginge, att för tillgodoseende av sjukvården vid truppförbanden efter nämnda tidpunkt erfordrades ett antal av 40 sköterskor, vilket antal emellertid på anförda skäl höjdes med en sköterska, avsedd för skötseln av röntgeninstrumentariet vid Västernorrlands regemente.

Vad arméförvaltningen sålunda anført rörande behovet av sjuksköterskor, måste arméförvaltningen alltjämt vidhålla. Ämbetsverkets sjukvårdsstyrelse får härvid särskilt framhålla, att, då det åligger sjukvårdsstyrelsen att under Eders Kungl. Maj:t utöva högsta uppsikten över och ledningen av hälso- och sjukvården med tillhörande angelägenheter vid armén, det måste vara angeläget för sjukvårdsstyrelsen att tillse, att hälso- och sjukvården bliver på ett tillfredsställande sätt tillgodosedd, och att icke blott de värnpliktiga utan arméns personal i övrigt noga skyddas till liv och hälsa, i den mån det kan ankomma på sjukvårdsstyrelsen att föreslå eller vidtaga åtgärder i sådant syfte. Till dessa åtgärder hör även anställandet av sjuksköterskor i lämpligt antal. Utan fullt kvalificerad vårdpersonal vid de truppförband, där truppstyrkan och de lokala sjukhusförhållandena göra sådan personal enligt sjukvårdsstyrelsens mening oundgängligen erforderlig, är god vård utesluten. Som styrelsen i annat sammanhang för Eders Kungl. Maj:t anmält, är den tillgängliga manliga sjukvårdspersonalen ingalunda sådan, att beteckningen kvalificerad kan åsättas densamma.

I sin ovan nämnda underdåniga skrivelse den 31 augusti 1926 ansåg arméförvaltningen, att, såvitt för det dåvarande kunde bedömas, antalet sjuksköterskebefattningar efter genomförd härordning kunde begränsas till 41 st. Placeringen av dessa sköterskor framgick av en framställningen bifogad tablå. Riksdagens beslut i överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag medförde emellertid, såsom ävenledes förut anförts, en reduktion av det föreslagna antalet med två sköterskor. Det framgår icke av statsverkspropositionen till 1927 års riksdag, vilka av i nyssnämnda tablå angivna truppförband av Eders Kungl. Maj:t ansetts icke vara i behov av dessa sköterskor. Därest en nöjaktig sjukvård skall vid truppförbanden kunna lämnas åt de värnpliktiga, kan likväl enligt arméförvaltningens åsikt icke något av de i tablåen angivna truppförbanden undvara sjuksköterska. Det av arméförvaltningen den 31 augusti 1926 föreslagna antalet av 41 sköterskor, avsedda för de då angivna truppförbanden, är fastmera en minimisiffra, som, därest den underskrides, måste medföra ett uppgivande av legitima fordringar på en tillfredsställande sjukvård vid vissa truppförband.

Efter avgivandet av nyssnämnda framställning hava emellertid vissa förhållanden inträtt, som nödvändiggöra en ytterligare ökning av antalet sjuksköterskor.

Genom beslut av 1927 års riksdag skall till Stockholm förläggas en del av det nya Göta livgarde, medan återstoden kommer att förläggas till Vax-

holm. Sjukvården för denna senare del skall enligt riksdagens beslut bestridas av kustartilleriets läkare med biträde av tre sjukvårdsbeställningsmän (en furir av 2. klass, en korpral och en volontär), under det att för den till Stockholm förlagda delen sjukvården skall bestridas av personal vid Svea livgarde jämte en för dess stridsbataljon särskilt avsedd sjukvårdskorpral. Såsom å annat ställe i föreliggande framställning anförts, har emellertid arméförvaltningen med hänsyn till storleken av den till Stockholm förlagda delen av regementet ansett sig böra hemställa, att förslag avlåtes till riksdagen om förstärkning av regementets sjukvårdspersonal med en ordinarie läkare och med en furir av 2. klass.

Ett nöjaktigt ordnande av den sjukvård, som sålunda skall bedrivas vid regementets till Stockholm och Vaxholm förlagda delar, synes emellertid icke möjligt utan biträde även av sköterskepersonal. Denna borde då själfvallet utgöras av en sjuksköterska vid vardera detachementet av regementet.

Då emellertid ännu icke närmare fastställts, till vilka lokaler o. s. v. sjukvården i Vaxholm skall förläggas, under det att densamma i Stockholm givetvis bör förläggas till det nuvarande Göta livgardes sjukvårdsavdelning, anser arméförvaltningen sig för närvarande böra inskränka sig till att göra framställning om uppförande å staten för arméns sjuksköterskekår av en sjuksköterska avsedd för regementets till Stockholm förlagda del. Så snart ordnade förhållanden inträtt beträffande sjukvården vid regementets fästningsbataljon i Vaxholm, kan dock med säkerhet förväntas, att även därstädes behov av sjuksköterska kommer att förefinnas.

Förlidet år gjordes hos riksdagens militieombudsman anmärkning mot sjukvårdsförhållandena vid Fälttelegrafkåren. Denna anmärkning gällde dels sjuklokalerna å Marieberg, dels den direkta skötseln av de sjuka. Anmärkningen, som gjordes till föremål för uttalanden inom riksdagen i samband med behandlingen av väckt motion angående åstadkommande av en effektivare läkarvård vid de militära förläggningsplatserna, hade så till vida fog för sig, att lokalerna befinna sig i ett mycket otillfredsställande skick, något som redan länge varit väl känt för sjukvårdsstyrelsen, men med vars avhjälpande ansetts böra bero, intill dess bestämmelser blivit utfärdade angående kårens blivande förläggning. Sjukvårdsmanskapet hade vidare enligt vad sjukvårdsstyrelsen funnit, icke handhaft sina åligganden, så som sig bort, vilket vid närmare undersökning visat sig vara beroende på den mindre goda rekryteringen av detsamma, ävensom på hittillsvarande omöjligheten av att vid kåren placera en sjuksköterska, då sjukhusets lokaler härför varit för knappt tilltagna.

I underdåniga skrivelsen den 4 juli 1927 hava i anslutning härtill arméförvaltningens fortifikationsdepartement och sjukvårdsstyrelse underställt Eders Kungl. Maj:ts prövning ett förslag till utvidgning av Ing. 3:s sjukavdelning å Marieberg. Såsom däri framhållits, har det för åstadkommandet av en god sjukvård vid detta truppförband visat sig nödvändigt att utvidga och modernisera kårens sjukavdelning. Genom nådigt brev den 15 juli 1927 hava härför beräknade erforderliga medel av Eders Kungl. Maj:t ställts till vederbörande myndigheters förfogande. Efter sjukavdelningens ombyggnad, vilken kan beräknas vara avslutad i början av nästa år, kommer avdelningen att kunna emottaga ett avsevärt större antal patienter än hittills varit möjligt. Härmed möjliggöres samtidigt realiserandet av det önskemål, som sedan lång tid från truppförbandets sida framställts och av sjukvårdsstyrelsen väl behjärtats, att tilldela kåren en för dess sjukvård behövlig sjuksköterska.

På grund av vad sålunda anförts beträffande sjukvårdsförhållandena vid det blivande Göta livgarde samt Fälttelegrafkåren, måste det ovan angivna antalet av 41 sköterskebefattningar nu ökas med två till 43.

Inom arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse har upprättats följande tablå, utvisande huru enligt sjukvårdsstyrelsens mening de ovan angivna 43 sköterskorna borde fördelas.

Infanteriet.

Svea livgarde	1	Hälsinge regemente	1
Göta »	1	Älvsborgs »	1
Livregementets grenadjärer	2	Hallands »	1
(därav en särskild för militärsjukhuset i Örebro)		Bohusläns »	1
Livgrenadjärregementet	1	Norrbottnens »	1
Upplands regemente	1	Västerbottens regemente	1
Skaraborgs regemente	1	Värmlands »	1
Södermanlands regemente	1	Jämtlands fältjägarregemente	1
Kronobergs »	1	Norra skånska infanteriregementet	1
Jönköpings-Kalmar »	1	Södra »	1
Dalregementet	1	Gotlands trupper	1
		Västernorrlands regemente	1

Kavalleriet.

Livregementet till häst	—	Skånska kavalleriregementet	1
Livregementets husarer	—	Norrlands dragoner	1

Artilleriet.

Svea artilleriregemente	—	Gotlands artillerikår	—
Göta »	1	(jämför Gotlands trupper)	
Vendes »	1	Bodens artilleriregemente	—
Norrbottnens artillerikår	—	Karlsborgs »	1
Norrlands »	1	(jämväl avsedd för andra trupp-	
Smålands arméartilleriregemente	1	förband inom förläggningsorten)	

Ingenjörtrupperna.

Svea ingenjörkår	1	Fältelegrafkåren	1
Göta »	—	Bodens ingenjörkår	—

Trängen.

Svea trängkår	—	Norrlands trängkår	1
Göta »	—	Skånska trängkåren	—

Militärsjukhus, som icke hava egen stat.

Garnisonssjukhuset i Linköping ...	3	Militärsjukhuset i Eksjö	2
» » Skövde	3	» » Sollefteå	2

Summa 43

För bestridande av kostnaderna för arvode åt dessa sjuksköterskor torde utöver det i staten för budgetåret 1927—1928 härför upptagna beloppet av (39 × 1,050) 40,950 kronor, erfordras ytterligare (4 × 1,050) 4,200 kronor. Härjämte torde enligt i staten angivna beräkningsgrunder böra för arvodes-tillägg à 360 kronor åt ytterligare fyra sjuksköterskor beräknas ($\frac{4 \times 360}{2}$) 720 kronor. Statens slutsumma, som för budgetåret 1927—1928 uppgår till

63,870 kronor, torde alltså för budgetåret 1928—1929 böra ökas med (4,200+720) 4,920 kronor till 68,790 kronor.

Arméförvaltningen hemställer sålunda,

det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att dels besluta, att vid arméns sjuksköterskekår skola efter genomförd härordning, i stället för vad genom 1925 års riksdagsbeslut blivit bestämt, finnas 43 ordinarie sjuksköterskor, dels ock i beräkningen av avlöningsanslaget upptaga anslaget under nämnda stat till 68,790 kronor.
